



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

6. Quomodo timore Dei vtendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

ipso rationem exegeris, pacatè in res ipsas non effundaris, tuis animi motibus scrutator accuratus inuigiles; ne dubita, timorem illum sanctum, siue sciens, siue nesciens, consequèris.

C A P V T VI.

Quomodo timore Dei utendum.

Latissimè spectat Dei timor, eiusque vis in omnem humanæ vitæ partem vsque quaque diffunditur, quare ad quoduis virtutis exercitium, cuiusuis peccati fugam valet plurimum, possetque multiplex eius vsus prolixius recenseri; paucis eum notabo qui Religiosum magis deceat.

Opto igitur, mi frater, vt ne vnquam à memoria tua recedat, tibi coram eo esse contremiscendum, qui potest & corpus & animum mittere in gehennam, mitteretque si grauioribus peccatis obnoxium, æternæque beatitudine indignum repererit; qui in cogitatus & actus nostros intentissimè prospicit, eorumque partes omnes exquisitè iustitiæ lance perpendit; qui quem vult, iustè derelinquit, quem vult, piè atque miseranter ad gloriam prouehit; qui nullius egens, benè facit quia bonus est, iustè iudicat quia iustus est, quos vult amat quia solus amore dignus est, & solus amore dignos facit; potens & sapiens est, potentesque & sapientes non idcirco abiicit; bonus & verus est, ideoque humiles & abiectos erigens, inflatos & sibi præidentes aspernatur; solus bonitatis, virtutis, gloriæ, salutis æternæ largitor optimus; spiritus, infinita quadam puritate puritatem omnem procreatam antecedens, obsequio, amore, cultu, reuerentia infinitè (vt sic loquar) infinita dignus; Deus, cuius ira nemo resistere potest, & sub quo curuantur qui portant orbem, coram quo, in reuerentiæ & pudoris argumentum, ipsa Seraphim faciem velant, conditor, & supremus omnium Dominus, qui apud Prophetam ait, *Cælum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum: — Omnia hæc manus mea fecit: ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & tremementem sermones meos? Audi quid loquatur; terra, cælum, quidquid cæli ambitu continetur, estque vel sola Dei voluntate, vel indita naturis facultate, vel hominum industria & arte perfectum, ea omnia quasi sua summa sibi iure vendicat, & vt res nihil vix aspectione dignatur; ad eum verò qui se pauperculum agnoscit, cuius animus timore Dei exornatur, benignus respicit, eumque suis donis augendum, felicitate cumulandum, bonus Dominus, miserator & misericors suscipit. Hunc igitur hæc ratione frequenter tibi præsentem facias, reuerearis & timeas velim.*

Huius autem timoris vim eò maximè dirigi, ac de industria destinari cupio, vt dicere cum sanctissimo Iobo possimus aliquando, *Verebar omnia opera mea: quod est, in omni meo cogitatu, & opere, perpetuò mihi comes adest timor Dei, hic me dormitantem excitat, torpentem stimulat, cessantem instigat, securam,*

Iob 9.

Isaia 66.

Iob 9.

enrum, de insidijs admonet: scio cui milito, cui placere, cui me probare cupio, scio quia non *Deus volens iniquitatem tu es, neque habitabit iuxta te malignus*, ideoque omnem operum meorum partem, initia, progressum, finem, trepidus vereor, attentus dispicio, ne quid sit, quod perspicacissimis iudicis iusti oculis prauum videri queat. Sed & postquam omnia, quantum potuero, circumspexero, *Quantus sum ego, vt respondeam ei; etiamsi habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor: Si lotus fuero quasi aquis niuis, & fulserint quasi mundissima manus mea; tamen sordibus intinget me, & abominabuntur me vestimenta mea; Verè scio quòd ita sit, & quòd non iustificetur homo compositus Deo.* Hoc verò si vit ille Dei ore laudatus, verè dixit, si etiam bonis suis timuit ne vel in radice, vel in medulla, vel in aliqua latebrosa parte, vitium resedisset; quid nobis miseris fiet, quorum & tam multa mala sunt, & bona tam emarcida, nutantia, & exstantibus perspersa nœuis? Vigiles igitur in omnem partem excubemus, oculisque instar sanctorum animalium vndique patentibus, antè & retro contentissimè caueamus, ne nostris actionibus aliquid vndecumque prauitatis irrepat. Sin autem nihil nisi rectum apparet, Deo tamen iudice timeamus, & longissimè ab omni fiducia nostri recedamus, meminerimus, *nondum nos comprehendisse, sic esse legitimè certandum & currendum vt comprehendamus*, ridiculam esse ante prælium gloriationem, temerarium ante victoriam triumphum, cecidisse vel sola victoriæ referendæ præfidentia multos, vicisse infirmiores quidem, at sibi vndique timentes, & cautos. *Militia est vita hominis super terram*, circumstant atrocissimi, licet visum effugientes, hostes, nec pacem nec inducias paciscuntur, insidiantur si cessant, suamque improbi opportunitatem captant, vt pacis obtentu, laxatis excubiis, repentina imparatos aggressione opprimant. Sed neque in pace, militem otiosi oportet, aggerè comportare, velitationibus excurrere, profectionibus bellicis exerceri, variisq; ne eneruis fiat laboribus durari necesse est: at qui, *si huius sæculi filius*, in pace vt sapiens aptabit idonea bello, probaturq; timor prouidus futuri, te, *filium lucis*, prudentiorem reddet timor Dei, facietque vt numquam hac in vita mortali, fidentia securitatis elanguas, sed pacatis vt videtur rebus, venturæ tempestati animum obfirmes, crebraque sanctorum operum exercitatione pugnacior, & impetrato gratiæ præsidio firmiore, munitior euadas.

Alterum quod semper à Dei timore proficisci velim, istud est, vt numquam in mentè veniat diuitiarum & abundantia tuæ, si quando præclari aliquid egisse videberis; nã præterquam quòd hac tui opinione ad summam egestatem deuolueris, hoc est semper præ oculis habendum, nihil te tuis viribus aut egisse boni, aut agere posse, à Deo & per Deum esse atque conseruari bonum omne, si verò vel illud vel partem eius tibi sumseris, suum sibi ab ingrato resumet Deus, te tibi nudum & inopem relinquet. Faciet igitur hic timor, vt ipse tibi nihil tribuas, gloriam Deo, tibi modestiam & humilitatem serues.

Ne tamen improviso impetu in præceptis feraris, sua etiam hic timor moderatione indiget, cauendumque ne rectum & à Dei spiritu profectum timorem dolosus Satan ad praua detorqueat. Nonnumquam enim, vbi animi iudicium Dei terrore salutariter permoueri, & non facile ad securum torporem reuocari posse videt, veterator vaser accedit, obsecundat, timorē aggerat, variè implicat, & vndique ita multiplicem ostentat, vt homo peccandi terrore circumuallatus, nihil se sine peccato vel aggredi, vel omittere posse credat: dumque his implicatur angustiis, nec se ipse valet extricare, dum solam, quæ hinc in audendo sita est, salutem timor expellit, vel tristi otio emarcidus languet, vel scrupulorum inanissimis vmbriis, femineum in morem, territandus infenescit. At qui sanctus Dei timor modum inani pauori ponit, & vbi certam cur peccaretur rationē non videt, vbi se ipse respexerit, & pro suo modulo cur sibi agendum, vel cessandum sit, viderit, fidenter in alteram partem fertur, scitque Deum moderatam, & bonam (vt aiunt) fidei, & ex æquitate diligentiam à nobis exacturam, quæ vbi sincere mente adhibuerimus, fallamur licet, haud tamen nostro periculo fallamur: at grauius erit periculum, si, quia supra hominē sapere, supra quam par sit securi esse volumus, cessamus, & officij nostri partibus desumus. Itaque vt timori Dei fiat satis, imperturbatum mentis oculum in id quod agendum imminer defigamus, tum deinde, quod bonum & rectum iudicauerimus, magna tranquillitate peragamus; sin autem obscurum & controuersum est, quid potissime fieri debeat, vel alios prudentiores, vbi res moram patitur, consulamus, vel, vbi desunt, vrgetque gerendi articulus, id agamus quod ratio potentior suadet, aut si nulla potentiore ratione in æquilibrio dubitamus, sequamur vtram voluerimus, Dei quidem implorata ope, sed longiore tamen cessatione abiecta, ac etiam (aliud melius nisi occurrat) sorte ad eligendum iacta. quid enim periculi aut imprudentiæ hinc est, cum vtrunque iustas esse rationes iudicatur: imò verò, & securitatis esset, & prudentiæ, hac saltem via legitima, sese lenticudinis & trepidationis implexa tyrannide liberare.

Hic tamen, neque hic tantum, sed omnino in omnibus, diligenter etiam cauendum, ne pusillos animos timoris assuetudine induamus; non est à Deo ille timor, à Deo quæ sunt, ad magna, ad excelsa, & summo Deo digna, ad fiduciam, ad aternitatem, ad perennantia bona ducunt: nec mentiebatur qui Domino exultans clamabat, *Saluum me fecit à pusillanimitate spiritus. & tempestate: Beatus vir qui timet Dominum, in memoria aterna erit: Paratum cor eius sperare in Domino, confirmatum est cor eius, non commouebitur donec desiciat inimicos suos.* nec putauit contraria, sed maximè consonantia canere cum alio quodam psalmo concineret, *Non est timor Dei ante oculos eorum.* Quid verò, iniquies, quanta erunt isti audacia, quos ne quidem tanta maiestas exterreret: vbi non erunt audaces, si etiam contra Deum, in rebus pessimis & letantur & audent: at ecce, inquit, *Dominum non inuocauerunt; illic trepidauerunt timore vbi*

non erat timor. Habet interdum suos audaces impetus cupiditas, constantem fortitudinem non habet, sed neque habere potest: solius enim est virtutis, quæ vera nulla, nisi à Deo & cum Deo est. Pavidus verò, & quouis terrore consternabundus animus, hærens, nec se in partem vllam explicans, non nisi abs hominum osore spiritu esse potest, qui minis & terroribus implicandis, effingendis, exaggerandis torquere, pigro quæ ignauitæ torpore lentare, humiliq; depressos nec se erigere audentes affligere amat. Hic itaque vanus timor, quasi clauus clauo, ita veriore timore pellendus: vanus est timor quo nullum, aut non nisi rardum admodum, consultationi & prudentiæ finem ponimus, moderatam tantummodo cautionem à nobis exiget Deus; at verus est timor quo timeamus, ne otiosi nobis dies & anni, sine fructu ad æternitatem duraturo pereant, ne toti pusillis timoribus implicati, ad ea quæ sola curanda, sola magni faciendæ essent, numquam nos pro dignitate erigamus. Meminerint qui eiusmodi sunt dixisse Sapientem: *Pone prudentia tua modum. Qui ventos considerat, numquam seminat. qui timent pruinam, irruet super eos nix.* Nec est leuiter prætereundum, ab istiusmodi prudentiæ viro B. Patre Ignatio profectum monitum, quo edicebat, *Eos qui nimis prudentes esse volunt, haud sæpè magna præstare. Numquam enim se ad ea quæ pulcherrima sunt, admovebit is, qui eorum difficultates, & ancipites euentus, scrupulosè cogitat, aut anxie nimis reformidat.* Ita ille.

Sed sunt etiam, qui postquam ab eo quod benè constitutum fuerat, recessisse se ex aliqua infirmioris animi fragilitate viderint, postquam se variis casibus, iterum & sæpiùs labi, multa quæ præter voluntatem cedere deprehenderint, contrahuntur animo, spem abiiciunt, & in futurum omni conatu deposito desperant. Timori nimio id passim tribui solet: sed licet aliquod meticulosi animi vitium inuoluatur, id tamen potius ego impatientiæ, superbiæ, ac supra verum æstimationi tribuerim. Impatientiæ, quia ferè tot suos conatus in irritum cecidisse indignantur, putant quæ non è sua dignitate fore, si toties ad eadem aggredienda descendant: Superbiæ verò est, quia cum suis viribus, suæque industriæ præsiderent, non adsuit qui superbis resultat Deus, ideo quæ ad finem optatum non potuit res perducere, atque hæc est quæ latissimè per omnes aditus nostros peruagatur causa, cur pro voto non accidant: ex illis enim quæ consulendo, nitendo, prouidendo perficere non possumus, docemur, cuius misericordie ope id possumus quod aliquando peragimus. Est denique, & in multis Dei timentioribus, quædam nonnumquam æstimatio supra verum, atque adeò cauenda; Deus enim summa veritas est, nec potest quod veritati aduersatur, Deo non aduersari. Quare, licet nullius vniquam, quantalibet rei illecebra, peccatum vllum admitti oporteat, si tamen, aut leuius aliquod admissum sit, aut in fraudem, ex errore vel fragilitate illecti sumus, non est plus iusto id æstimandum, non putanda præclusum locum gratiæ, imò neque

que grauius ex cruciari animo conuenit: ad spem potius & alacritatem, maioremque in posterum sollicitudinem, cautionem, vigiliis & fortitudinem, vt & D. Bernardo diximus, nos ipsos hinc excitemus.

Vniuersè verò, quod & hinc & in plurimis aliis non parum iuuerit, monebo: Deus est lux, & (quod dilectus asseruit Apostolus) *tenebrae in eo non sunt vllae*; similiterque Deus est pax animi, & *in pace factus est locus eius*; nec est *dissensionis Deus, sed pacis*. Obserua igitur timorem illum, qui mentem ita terret vt turbet, vt inuoluat, vt veri & æqui, perfecti & imperfecti, vtilis & damnosi perspicientiam obscuret, anxios, & in vtramque partem dubios ac hæsitantes torqueat, ab iis quæ sui muneris sunt exequendis retardet, inutilibus aut sanè non propriis & alienis curis implicet, caliginosis timorum tenebris, & ex se inuicem enascentibus, ac implexis labyrinthis, iudicium obnubilet, actum agat, & in eisdem renascentes, repressos, at subinde resurgentes timores relabatur, nec sibi, nec suæ conscientiae moderatoribus constanter credat; pro comperto habeas, omnem illum vel perturbatorem, vel tenebrososum timorem, à Deo non esse, ideoque fugiendum, non audiendum, & aduocata mentis hilaritate superandum. Terret interdum Deus, fateor, maximeque peccatis inuolutos, at terror eius, si mortificat, & viuificat; si deducit ad inferos, etiam reducit; si humiliat, simul subleuat, dilucidus, placidus, spei plenus, viam qua redeat ad Deum, demonstrat, complanat, iucundiores & munitiores reddit. Hæc obserua, & non facile in fraudem inducèris.

Sed hæc de timore Dei sint satis, quem si possides, perseueras; qui enim timet Deum, nihil negligit; sollicitus in eo perstat, & vigilat, vt cuiusmodi sit cui adueniens Dominus dicat, *Beate serue quem vigilantem inueni*. At verò, qui Deum minùs timet; in securitatem soluitur, dormitat & indormit, ac Domino media nocte de improviso veniente, dum extinctæ lampadi oleum quaritur, excluditur, & quamuis serò pœnitens, longum clamet, & importunus pulset, quid aliud ei responsabitur, quàm triste illud, *Nescio vos? Non timuisti, cum vtilis erat timor, nunc timeas & lugeas vbi timor est & luctus æternus*. Verè & salubriter dixisti sancte Macari, & alloquebaris Sanctos quando dixisti, *Ploremus, fratres, & producant oculi nostri lacrymas, antequam istuc hinc eamus, vbi nostræ igneæ lacrymæ corpora nostra comburent; ad quæ verba proni omnes vbertim fleuerunt*.

*Vita SS.
PP. I. de
compunct.*